Vlaanderen
is diervriendelijk

Huisdierwijzer zoetwatergrondels

Eleotridae - Gobiidae

DEPARTEMENT
OMGEVING

vlaanderen.be/huisdierinfo

INHOUD

1 Overzicht 3
2 Natuurlijk gedrag en behoeften 4
2.1 Algemeen 4
2.2 Populaire soorten 5
2.2.1 Woestijngrondel (*Chlamydogobius eremius*) 5
2.2.2 Witwang gobius (*Rhinogobius duospilus,* syn. *Rhinogobius wui,* syn. *Ctenogobius duospilus*) 5
2.2.3 Pauwooggrondel (*Tateurndina ocellicauda*) 5
3 Huisvesting en verzorging 5
3.1 Huisvesting 5
3.1.1 Gezelschap 6
3.1.2 Water 6
3.1.3 Bodembedekking en inrichting 6
3.1.4 Temperatuur 7
3.1.5 Filter 7
3.1.6 Belichting 7
3.2 Voeding 7
3.3 Verzorging 8
4 Gedrag en omgang met het dier 8
5 Gezondheid 9
5.1 Voortplanting en bijhorend gedrag 9
5.2 Meest voorkomende gezondheidsproblemen 9
6 Aankoop of adoptie 10
7 Kosten 11

1 OVERZICHT

Voer
Ik heb regelmatig levend voer nodig, en aanvaard bijna nooit droogvoer.

Water
Ik leef in zoet water, ga per soort na welke waarden ideaal zijn. Voor de meeste soorten is (matig) hard en neutraal tot basisch water ok.

Beschutting
Ik heb graag veel schuilplekken in de vorm van tunnels en rotsholtes. Ook bloempotjes op hun kant vind ik een ideale schuilplaats.

Gezondheid
Let op of ik mij goed voel, raadpleeg bij problemen een vissendierenarts. Ik kan nogal gevoelig zijn aan ziektes.

Broedzorg
Ik heb een uitgesproken broedzorg en verdedig mijn legsel en territorium.

Bodembewoner
Ik leef in de onderste waterlagen en op de bodem. Daar verdedig ik mijn territorium, maar ik kan samenleven met vissen uit andere waterlagen.

Tropisch aquarium
Ik heb een tropisch zoetwateraquarium nodig, met een filter en verwarming.

2 NATUURLIJK GEDRAG EN BEHOEFTEN

2.1 ALGEMEEN

De vissen van de familie van grondels (*Gobiidae*) leven wereldwijd in zowel zout, brak als zoet water. Slechts enkele van de meer dan 1700 soorten uit 251 geslachten worden in tropische zoetwateraquaria gehouden. Het gaat dan onder meer om de woestijngrondel (*Chlamydogobius eremius*), de witwang gobius (*Rhinogobius duospilus,* ook *Rhinobobius wui)* en de pauwooggrondel (*Tateurndina ocellicauda*). Deze soorten worden in deze huisdierwijzer besproken.

Grondels leven in het wild in uiteenlopende omstandigheden. De hier besproken zoetwatergrondels komen voor in rivieren en meren in (sub)tropische gebieden. Hun lichaam is langgerekt en de stompe kop is voorzien van dikke lippen. Kenmerkend zijn de buikvinnen, die bij de meeste soorten zijn vergroeid tot een zuignap waarmee ze zich kunnen vastzetten tegen harde materialen zoals een glazen wand. Grondels worden 5 tot 10 cm lang, de drakenkopvis wordt echter 30 cm. De kleur is soms onopvallend, maar sommige soorten hebben erg levendige kleuren.

De vissen houden zich op in de onderste waterlagen en hebben geen zwemblaas. Ze zwemmen en woelen net boven of in de bodem en verwijderen zich nooit ver van hun hol. Meestal worden de eieren in een hol of aan een steen afgezet. De mannelijke grondel bewaakt het legsel. Mannelijke grondels zijn erg territoriaal naar andere mannelijke soortgenoten toe, het zijn dan ook geen scholenvissen. Deze bodemvissen kunnen goed samen gehouden worden met andere vreedzame, kleine vissen uit de middelste en bovenste waterlagen.

De hier besproken zoetwatersoorten zijn voornamelijk vleeseters, maar andere grondelsoorten eten soms ook algen. In het wild eten ze een grote variatie van kleine schaal- en weekdieren, vissen, visseneieren, insecten en larven. Ze zuigen het zand in de bek en filteren het voedsel eruit. Mits een goede huisvesting, verzorging en gevarieerde voeding kunnen de kleinere soorten 1 jaar of ouder worden, de grotere drakenkopvis kan 10 jaar oud worden.

Indeling in het dierenrijk

Rijk	*Animalia* (dieren)
Stam	*Chordata* (chordadieren)
Klasse	*Actinopterygii* (straalvinnigen)
Orde	*Gobiiformes* (grondelachtigen)
Familie	*Eleotridae; Gobiidae* (grondels)

2.2 POPULAIRE SOORTEN

2.2.1 Woestijngrondel (*Chlamydogobius eremius*)

De vissen van deze soort uit Australië worden tot 6 cm lang. De mannetjes zijn wat groter en kleurrijker dan de vrouwtjes. Hou één mannetje met meerdere vrouwtjes in aquaria vanaf 40 cm, in aquaria vanaf 60 cm kan je ook twee mannetjes houden. Geschikt water is matig hard tot hard met een pH van 7 tot 8,5 en een temperatuur van 21 tot 26 °C, maar in de natuur kunnen deze vissen extreme waterwaardes en temperaturen overleven. Deze grondels eten levend en droogvoer en ook draadalgen.

2.2.2 Witwang gobius (*Rhinogobius duospilus,* syn. *Rhinogobius wui,* syn. *Ctenogobius duospilus*)

De vissen van deze soort uit China en Vietnam worden tot 5 cm lang. De mannetjes vormen kleine territoria rond hun schuilplaatsen, en ze aanvaarden daar geen soortgenoten of andere vissen. Hun aquarium moet minstens 40 cm lang zijn. Hou enkel meerdere vissen van deze soort in grotere aquaria. Geschikt water is matig hard tot hard met een pH van 6 tot 7,5 en een temperatuur van 15 tot 25 °C. De vissen houden van wat stroming. Ze hebben klein levend voer nodig en aanvaarden bijna nooit droogvoer.

2.2.3 Pauwooggrondel (*Tateurndina ocellicauda*)

De vissen van deze soort uit Papoea-Nieuw-Guinea worden tot 5 cm lang. Ze kunnen goed in kleinere aquaria vanaf 40 cm worden gehouden. Geschikt water is zacht tot matig hard met een pH van 6 tot 7,5 en een temperatuur van 26 tot 29 °C. Ze zijn zeer vreedzaam en kunnen goed met andere rustige vissen in een gezelschapsaquarium samenleven. Je kan één of twee mannetjes met meerdere vrouwtjes houden indien gewenst, want van nature leven ze ook in schooltjes. Ze eten klein levend voer, en aanvaarden soms ook droogvoer.

3 HUISVESTING EN VERZORGING

3.1 HUISVESTING

Grondels hou je in een ruim opgezet **tropisch** zoetwateraquarium. Afhankelijk van de grootte van de volwassen vis en het aantal dieren moet je de aquariumgrootte aanpassen. Een vuistregel is dat de lengte van het aquarium minimaal tien keer de lengte van de grootste volwassen vis in het aquarium moet zijn. Voor de kleinste soorten is een aquarium van minimaal 40 x 40 x 40 cm (lengte x breedte x hoogte) aangeraden.

3.1.1 Gezelschap

Deze vissen zijn geen scholenvissen: hou beter **één mannelijk dier met één of meerdere vrouwelijke dieren** samen. Als je een groot aquarium hebt, dan kan je eventueel meerdere dergelijke groepjes houden.

Grondels kan je **combineren met niet-agressieve vissoorten uit de bovenste en middelste waterlagen**. Ze worden beter niet gehouden met meervallen en cichliden, omdat die vaak ook een territorium nabij de bodem vormen. Grondels zijn vredelievend en kunnen zich niet handhaven tegen zeer actieve of territoriale soorten. Kleinere vissen en hun eieren of kleine schaaldieren kunnen mogelijk wel opgegeten worden. Meer informatie over het kiezen van vissen.

3.1.2 Water

De meeste soorten zijn vrij goed bestand tegen schommelingen in de waterwaarden en zijn daarom geschikt voor een beginnend aquarist. Verzeker je er wel van of het een brak- of zoetwatervis is voor je een grondel koopt. De drakenkopvis bijvoorbeeld leeft in het wild in licht brak water, maar wordt tegenwoordig ook in zoet water gekweekt. **Matig hard tot hard water met een neutrale of basische pH is geschikt voor de meeste soorten**. Voor de *Tateurndina ocellicauda* is echter zacht tot matig hard water vereist.

Zoek vooraf de specifieke waterhardheidsnorm, maar ook de exacte pH voor je grondelsoort op. Controleer het leidingwater en corrigeer eventueel de waterwaarden. Je kan in de aquariumwinkel water verbeterende producten kopen die geleidelijk de waterwaarden optimaliseren.

Een regelmatig onderhoud en een goed werkende filter houden de waterkwaliteit optimaal. Schommelingen in de waterwaarden bezorgen de vissen veel stress. Vermijd dat zoveel mogelijk. Voeg daarom de waterverbeteraar eerst in een emmer bij het water waarmee je gaat verversen, en laat dit een dag staan. De chemische reactie gebeurt in de emmer. Daarna voeg je tijdens de waterverversing gelijkmatig het water met de verbeterde samenstelling toe.

3.1.3 Bodembedekking en inrichting

Als bodembedekking is **aquariumzand** een goede keuze, de vissen gebruiken dit om in te woelen. Spoel het zand grondig tot het spoelwater helder is voor je het gebruikt. Zorg dat het zand achteraan in het aquarium hoger ligt, zodat vuil naar voren komt en gemakkelijk af te hevelen is. Dit zorgt ook voor voldoende bodemdiepte voor de plantenwortels achteraan het aquarium

De vissen hebben **veel schuilplekken** nodig en zetten hun eieren af in een hol. Creëer veel tunnels en holen met **buizen, halve bloempotten, rotsen**, enz. Voor de grondel geldt: beter te veel schuilplekken dan te weinig. Hou je meerdere grondels of andere grondbewoners, voorzie dan ook veel schuilplekken. Zorg dat gestapelde stenen niet kunnen omvallen als de vissen de rotsen ondergraven. Plaats ze op de bodem op een manier zodat ze niet kunnen vallen of dat het glas kan breken. Lijm ze eventueel vast met een niet-giftige-aquariumkit en lijm ze ook aan elkaar. Meer informatie over de inrichting van een zoetwateraquarium.

3.1.4 Temperatuur

Zoetwatergrondels zijn tropische vissen en hebben warm water in het aquarium nodig. De ideale temperatuur verschilt per soort, zoek dit vooraf op.

Gebruik een verwarmingselement om de temperatuur stabiel te houden. Kies een thermostaat die qua vermogen past bij het watervolume in het aquarium. Met een thermometer kan je de temperatuur nauwkeurig controleren. Zet de verwarming uit tijdens werkzaamheden in het aquarium, want anders gaat die kapot of verbrandt ze.

3.1.5 Filter

Je hebt een goede filter nodig voor de grondels. Stem de grootte van de filter af op het aantal vissen in je aquarium. Vraag hiervoor advies in de aquariumspeciaalzaak of aan ervaren aquaristen.

Grondels hebben meestal weinig stroming nodig. Een lichte waterstroming aan de filteruitgang is voldoende. Een harde waterstroming is voor de meeste soorten ongewenst, behalve voor de witwang gobius. Deze soort wordt gehouden met andere vissoorten die van stroming houden.

Zelfs met een filter is het noodzakelijk om geregeld het water te verversen. Onzichtbare afvalstoffen stapelen zich namelijk geleidelijk op in het water. Bij een waterwissel verwijder je een deel vuil water uit het aquarium en vervang je dit door proper water. Door wekelijks 1/5de van de aquariuminhoud te verversen, kan je plotselinge schommelingen in de waterkwaliteit vermijden. Vervang de filterwatten wanneer ze vuil zijn of dichtslibben.

3.1.6 Belichting

Een matige verlichting is voldoende voor de vissen. Zet het aquarium niet in direct zonlicht. Zorg in het aquarium voor plekken met schaduw en schuilmogelijkheden. Bij gedempte verlichting kies je voor *Anubia's* en *Cryptocoryne* planten, want die groeien goed bij gedempt licht. Voor de schuwere soorten is een dicht drijfplantendek zeker aangeraden. Voorzie een normaal dag-en-nachtritme met 10 tot 12 uren licht.
Het dag-en-nachtritme kan geregeld worden door een tijdschakelaar op de lampen aan te sluiten.

3.2 VOEDING

De zoetwatergrondels zijn vleeseters en hebben fijn levend voer nodig zoals watervlooien, cyclops, artemia en muggenlarven. Sommige grondelsoorten eten ook droogvoer dat naar de bodem zinkt of draadwieren. Verdiep je in wat jouw soort graag eet. Let wel op: droogvoer verliest vitamines zodra de verpakking is geopend. Koop daarom liever voeder in kleine verpakkingen en met een lange houdbaarheidsdatum.

Afwisseling is heel belangrijk voor een goede gezondheid. Geef bij voorkeur een aantal kleine maaltijden per dag. Geef de vissen zoveel voer als ze in enkele minuten opeten. Geef niet meer, want resten voer vervuilen het water sterk en te veel voer doet de vissen vervetten. Sterke, dikke vissen mogen gerust eens een voermoment of een dag overslaan, mits ze in goede conditie verkeren.

3.3 VERZORGING

Dagelijks

- Controleer de temperatuur en filterwerking
- Voer de vissen enkele keren per dag een kleine portie
- Bekijk of ze hun normale gedrag vertonen en goed op kleur zijn

Minstens één keer per week

- Controleer de waterwaarden
- Hevel ongeveer 1/5de van het water af, samen met de plantenresten en het vuil. Voeg nadien nieuw water toe dat dezelfde temperatuur heeft als het aquariumwater
- Vervang de vuile filterwatten

Maandelijks of indien nodig

- Als de filter vuil is, spoel je het filtermateriaal uit. Doe dit tijdens een waterverversing met oud aquariumwater van dezelfde temperatuur. Zo blijven de goede bacteriën in het filtermateriaal aanwezig

(Half)jaarlijks

- Na 6 tot 12 maanden moet je de lampen vervangen. Ze geven dan minder licht of ze gaan stuk

4 GEDRAG EN OMGANG MET HET DIER

Grondels zijn meestal vredelievend, maar mannelijke dieren zijn territoriaal en doen aan broedzorg. Wanneer mannelijke grondels samen zitten, zie je veel imponeer- en vechtgedrag, maar bij te weinig ruimte kunnen ze elkaar ernstig verwonden.

Hou in een gezelschapsaquarium goed in de gaten of je grondels wel voldoende de kans krijgen om te eten, want soms zijn de vissen in de bovenste en middelste waterlagen al met het voer weg voor het de bodem kan bereiken.

Als je de vissen wil vangen, dan kan je een vangklok of een net gebruiken. Zet eerst een bak of transportzak klaar en vul deze half met water uit het aquarium. Vang de vissen rustig en breng ze meteen over in de bak of zak. Hou de tijd uit het water zo kort mogelijk zodat de vissen niet te veel stress krijgen. Sluit de bak of zak en zorg dat die halfgevuld is met water en half met lucht. Pak het geheel in met isolatiemateriaal zoals bubbelfolie en eventueel krantenpapier. Zo blijft het water op temperatuur en in het donker blijven de vissen rustiger. Transporteer de vissen voorzichtig zodat ze niet te veel heen en weer schudden. Voorkom ook lichtflitsen of trillingen zoals stoten tegen het aquarium.

5 GEZONDHEID

5.1 VOORTPLANTING EN BIJHOREND GEDRAG

De meeste grondels planten zich vrij gemakkelijk voort. Zolang de omstandigheden goed zijn, kunnen ze paren. Bekijk per soort specifiek welke behoeften ze hebben ten aanzien van de voortplanting. Het is verstandig om de dieren voor een kweekkoppel op verschillende locaties te kopen. Als je twee vissen bij eenzelfde dierenwinkel koopt op hetzelfde tijdstip, is er een grote kans dat je een broer en zus koopt.

Het paargedrag verschilt per soort. Enkel soorten met grote eieren en veel eierafzet kunnen gemakkelijk worden opgekweekt. Grondels zijn holenbroeders. Voor het paren zet je één mannelijke vis en minimaal drie vrouwelijke grondels samen. Voorzie veel schuilplekken, het kan zijn dat ze liever een gat tussen de rotsen als hol hebben of juist een smalle spleet om de eieren te leggen. Nadien verzorgt en beschermt de mannelijke grondel de eieren. Hij bevrucht de eieren, verdedigt ze tegen rovers en bewaaiert ze met vers water gedurende 1 tot 5 dagen.

De jongen moeten apart van de ouders worden opgekweekt. De jonge larven houden zich dicht bij de ingang van het hol op, voorzie voor hun javamos zodat ze hierin kunnen schuilen. Beter is het legsel samen met het afzetsubstraat over te brengen naar een aparte kweekbak vlak voor de eieren zouden moeten uitkomen. De jongen voer je met klein levend voedsel zoals artemia.

5.2 MEEST VOORKOMENDE GEZONDHEIDSPROBLEMEN

Vissen die ziek zijn hangen vaak stil, knijpen de vinnen dicht, happen naar lucht en/of bewegen abnormaal. De vinnen van gezonde vissen moeten mooi openstaan en egaal ogen.

Als de vissen zich abnormaal gedragen, controleer dan altijd eerst de waterkwaliteit, de filtering en de temperatuur van het aquarium. Als de vissen naar lucht happen of hoog in het aquarium bij het wateroppervlak hangen, dan is er zeker iets mis. De meest voorkomende problemen zijn:

- **Nitraatvergiftiging**

Symptomen: diepe kleuren en snelle of zware kieuwbewegingen.
Ververs direct 1/3de van het water met water met dezelfde temperatuur. Doe dat nog eens enkele uren later. Controleer onmiddellijk de filterwerking en kijk of er geen rottend afval in het aquarium ligt. Let op, vergiftiging is ook mogelijk door te hoge nitriet- of ammoniumconcentraties.

- **Foutieve pH-waarde**

Symptomen: De vissen schieten door de bak of zijn compleet apathisch.
Ververs onmiddellijk 1/3de van het water met water met dezelfde temperatuur. Herhaal dit na enkele uren. Zoek de oorzaak van de pH-verandering.

Niet alleen afwijkende waterwaarden, maar ook tal van kiemen en parasieten kunnen ziektes veroorzaken. Raadpleeg een gespecialiseerde dierenarts voor vissen. Als de vissen uitzichtloos ziek zijn en lijden, dan kies je beter voor euthanasie. Let op als je medicatie geeft: verwijder altijd eerst de actieve kool uit de filter want anders haalt die de medicatie uit het water. Na een medicijnenkuur ervers je een deel van het water en filter je over actieve kool om de laatste restjes medicatie te verwijderen. Hou er rekening mee dat sommige medicijnen dodelijk zijn voor garnalen of kreeften.

De meest voorkomende ziektes en aandoeningen zijn:

- **Witte stip**
  Symptomen: De vis heeft letterlijk witte stippen op de schubben en vinnen. Vaak is hij lusteloos of eet hij te weinig.
  Vaak zijn slechte leefomstandigheden de oorzaak van een uitbraak. Verbeter de waterkwaliteit en behandel met geschikte medicatie volgens het advies van je dierenarts.
- **Buikwaterzucht**
  Symptomen: dikke buik, schubben staan open (zoals een dennenappel), uitpuilende ogen.
  Vaak is dit een symptoom van een andere infectie die de nieren aantast. Behandel met geschikte medicijnen volgens het advies van je dierenarts of dood de vis als de ziekte al te ver gevorderd is.
- **Vinrot**
  Symptomen: De randen van de vinnen vervallen, ze hebben vaak witte randen. De vinnen worden steeds korter. Controleer of er geen andere vissen aan de vinnen bijten.
  Vaak is dit een gevolg van een te lage watertemperatuur. Verhoog de temperatuur en behandel met geschikte medicijnen volgens het advies van je dierenarts.
- **Vistuberculose, Vis-TBC, VisMycobacterium of VisMB**
  Symptomen: wonden die niet genezen, een opgeblazen vis, afstaande schubben, builen over het hele lichaam, regelmatige sterfte van een vis terwijl de omstandigheden goed zijn.
  Laat de diagnose stellen door een dierenarts. Vistuberculose kan niet afdoend behandeld worden. Het beste is de vis op een snelle manier uit zijn lijden te verlossen. Vis-TBC kan een chronisch probleem vormen eens het in je aquarium zit. Het is bijna niet weg te krijgen zonder het aquarium volledig leeg te halen en opnieuw te beginnen. Vaak is de beste oplossing om de omstandigheden optimaal te houden, zodat de overblijvende vissen voldoende weerstand kunnen bieden. Ze kunnen dan nog lange tijd gezond blijven.

6 AANKOOP OF ADOPTIE

Tropische zoetwatergrondels kunnen, mits enige kennis van aquariumtechniek, door een gemotiveerde beginnende aquariumhouder gehouden worden. Als je deze vissen wilt gaan houden, dan zijn er een aantal punten om over na te denken:

- Heb je een geschikt aquarium voor de soort die je wil houden?
- Zijn eventuele medebewoners in het aquarium compatibel met deze soort?
- Heb je de mogelijkheid de juiste waterwaarden te verkrijgen?
- Kan er iemand de vissen verzorgen als je op vakantie bent?
- Kan je de vissen 1 tot 10 jaar verzorgen?
- Weet je hoe je een aquarium moet onderhouden?
- Wil je 25 euro per maand betalen aan elektriciteit, water en visvoer?

Voor je de vissen koopt moet het aquarium opgestart zijn. De filter heeft tijd nodig om goed te gaan werken. Start je aquarium minstens enkele weken op **voordat** je vissen gaat kopen.

De populaire soorten zijn geregeld terug te vinden of te bestellen in aquariumspeciaalzaken. Wil je speciale soorten, koop dan vissen aan via een aquariumclub of vereniging van liefhebbers. Koop alleen vissen die er gezond uitzien, met gladde vinnen, een heldere glans en blinkende ogen. Koop alleen vissen als je zeker weet

hoe je ze moet verzorgen en dat ze in je aquarium passen. Als je bij een handelszaak koopt, dan is de consumentenwetgeving van toepassing en heb je een wettelijke garantie op de gezondheid van de dieren.

Vraag na waar de vissen vandaan komen en wat hun wetenschappelijke naam is. Kies niet voor wildvangdieren en vraag dus na of de dieren in gevangenschap gekweekt zijn. Geïmporteerde (wildvang)dieren hebben veel stress en mogelijk ziektes, en gekweekte dieren zijn ook beter aangepast aan het houden in een aquarium. Bovendien gaat de voorkeur uit naar dieren die in gevangenschap gekweekt zijn zodat de wilde populaties zo weinig mogelijk aangetast worden. Sinds 1 januari 2025 is het verboden om dieren te houden die in het wild gevangen werden.

Wees kritisch en durf vragen te stellen. Als koper ben je verantwoordelijk voor een goede keuze. Koop geen zwakke of zieke dieren, want zo hou je foutieve handel in stand. Let goed op of de dieren geen verwondingen of vervormingen hebben. Als je verwaarloosde dieren opmerkt, dan kan je dit melden bij Dierenwelzijn Vlaanderen via het Meldpunt verwaarloosde of mishandelde dieren.

Lees alles over de aankoop het transport en de introductie van nieuwe vissen in het aquarium.

7 KOSTEN

Een grondel kost ongeveer 7 tot 11 euro per vis, afhankelijk van de beschikbaarheid en soort.

De maandelijkse kosten bedragen ongeveer 25 euro, inclusief het voer, filterwatten en de hogere water- en elektriciteitsrekening.

De aankoop van het aquarium en toebehoren zijn een eenmalige investering.

Richtprijzen voor een zoetwateraquarium met toebehoren

Aquarium volgens lengte	Kostprijs
40 cm	Vanaf 45 euro
60 cm	Vanaf 100 euro
80 cm	Vanaf 200 euro
100 cm	Vanaf 275 euro
120 cm	Vanaf 375 euro
150 cm	Vanaf 700 euro

Postadres
Koning Albert II-laan 15 bus 548
1210 Brussel
vlaanderen.be/dierenwelzijn